

The Project Gutenberg eBook of Kauppias taskussa: Yksinäytöksinen ilveily, by Aatami Kahra

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kauppias taskussa: Yksinäytöksinen ilveily

Author: Aatami Kahra

Release date: June 8, 2016 [EBook #52279]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAUPPIAS TASKUSSA: YKSINÄYTÖKSINEN ILVEILY ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

KAUPPIAS TASKUSSA

Yksinäytöksinen ilveily

Kirj.

AATAMI KAHRA

Hämeenlinnassa, Boman & Karlsson, 1905.

Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino.

HENKILÖT:

Iisakki Markkanen, kauppias, |
Risto, puotipoika, | sama henkilö.
Kalle Seppälä, renki.
Aapeli Rutanen, hänen isäntänsä.
Mikon Liisa.
Korventaustan Taava.
Aholan Sohvi.
Heikin Kaija.
Kompelin Jeremias, y.m. ostajia.

Näyttämö:

Kauppapuoti. Ovi oikealle ja toinen vasemmalle. Hyllyt tiskin takana ja sivuilla tyhjat tavaroista. Lattialla lähellä vasemmanpuolista ovea muutamia puulaatikolta, joissa on hevosenkenkiä, nauvoja y.m. Seinässä niiden yläpuolella riippuu muutamia huiveja, vöitä y.m. vaatetavaraa. Tiskillä saha ja nauvoja, sekä kaikellaista pientä rihkamaa, lankarullia, paperossipuntteja, tulitikkulaatikolta y.m. kasattuna sikin sokin.

Markkanen (Lyö esiripun noustessa naulaa takimmaisen hyllyn kylkeen ja koettelee sitte käsin naulatun laudan kestävyyttä.) Pitää, sanoi Kautun seppä. (Peräytyy tiskin etupuolelle ja mittaillee hyllyä silmillään.) Totta vie, se ei olekaan hullumpi. Jos nikkarilla olisi teettänyt, niin olisi saanut maksaa monet kymmenet markat, eikä värkki olisi tullut yhtään parempi, ei ainakaan lujempi. Neuvokas mies osaa itsekin suoriutua tämmöisissä asioissa. Suotta laitoin toissa vuonna niin pienet hyllyt, mutta eihän sitä silloin vielä osannut arvata, että liike näin pian kasvaisi toista vertaa suuremmaksi. Liekköhän ihmiset joka paikassa niin hölmöjä kuin täällä? Maksavat tavarasta kahdenkertaisen hinnan, kun vaan osaa asettaa hinnan niin ylös, että saavat tinkiä pois muutaman viispenniä. Pöllöt! Luulevat kai vielä tehneensä hyvätkin kauppat. Pysykööt he vaan minun puolestani hurskaassa uskossansa. (Kello viereisessä huoneessa lyö seitsemän.) Seitsemän vasta! Pianpa se tulikin valmiiksi; taidan ehtiä järjestää tavarat jo ennen iltaa. Mutta ei auta yhtään siekailla. Pian tulee taas puoti täyteen ostajia, ja niiden kanssa täytyy loruta puolen päivää ennenkuin ne saa tiehensä. Järjestetään nyt ensiksi eilen tulleet tavarat.

(Menee avoimesta ovesta oikealle ja palaa pian kädessään kolme posliinituoppia, jotka asettaa tiskille. Kääntelee yhtä kädessään.)

Mitäs luulet, Iisakki, voivasi kiskoa tästä kapineesta joltakin puolisokealta torpan muorilta? Antaisikohan tuo kuusikymmentä penniä? Siitä tulisi jotensakin kohtuullinen voitto; tavara on minulle maksanut justinsa 30 penniä, taikka vähän sitäkin vaille. Minä siis merkitsen tähän ostohinnaksi 56 penniä. Rehellinen kauppias antaa aina ostajain tietää, paljoko tavara on hänelle itselleen maksanut, jottei häntä voitaisi syyttää kiskomisesta. (Kastaa kynän mustepulloon.) Vai kirjoittaisinko kerralla 58 penniä, niin voisin pyytää 65 mutta alentaa sitte 60 penniin. Saattaapa niin ollakin parasta. (Kirjoittaa tuopin pohjaan.) Kas niin. (Asettaa tuopin hyllylle ja ottaa laatikosta toisen.) Tähän samalla tavalla. (Merkitsee hinnan ja asettaa tuopin edellisen viereen.) Ahneus pettää viisaudenkin, sanotaan, mutta eipäs se petä kauppias Markkasta. Jos nyt sattuu puotiin ostaja, joka tietää suunnilleen tavarain oikeat hinnat — ja semmoisia sattuu aina välistä — myydään hänelle tämä tuoppi, johon kirjoitan ostohinnaksi 28 1/2 penniä, kas niin, — ja otetaan siitä 35 penniä. (Asettaa tuopin hyllylle.) Ei tuon vertainen paljoakaan köyhdytä. Ja onhan sitäpaitsi hyvä lohduttaa itseään sillä tiedolla, että on joskus ollut rehellinenkin. Entäs nyt? Luulenpa että kaikkein ensiksi laitan uudet kahvit käyttökuntoon. Niitä kuitenkin kysytään ensiksi. (Avaava tiskin laatikoita.) Tämä laji on minulle maksanut 15 mk:aa 35 p:niä leiviskä, se tekee 1 mk 53 ja 1/2 penniä kilo, mutta luulempa voivani ottaa siitä pyöreän 2 markkasen, kun se kerran on niin sopiva raha. On niin työlästä aina etsiä pientä rahaa ja antaa takaisin, eikä sitä aina satu olemaankaan varastossa. No niin, se laatikko ei kaipaa enää mitään. Tässä on sitte sekundasorttia, jonka hinnaksi arvelisin riittävän 2 mk. 30 penniä, vaikkei minulle tosin jää siitä voittoa kuin 50 penniä. Mutta enkös sittekin saa monasti alentaa siitä pois milloin kaksi, milloin kolme penniä, milloin minkin mäkitupalaisen muijan hyväksi? Minä sanon, mitä vasten heidän täytyy aina ostaa kalliinta lajia kun ohrakahvikin olisi heille kyllä hyvää. Se on minun mielestäni aivan tarpeetonpa, niin, suorastaan paheksuttavaa ylellisyyttä. Ikäänkuin heidän suunsa osaisi erottaa kahvin laadun! Minun on velvollisuuteni estää heitä tottumasta liialliseen ylellisyyteen siinä missä voin, ja se tapahtuu tässä kohden parhaiten sillä tavalla, että lisään 2 mk 30 pennin kahviin, 2 mk kahvia. Se ei kuitenkaan muuten mene kaupaksi. (Pistää kauhansa laatikkoon.) Paniskohan tuota puoleksi? Pannaan nyt koetteeksi. Saahan sitte lisätä parempata, jos tarvitsee. (Pistää muutamia kauhallisia ja sekottaa.) Hyvää tulee; päältä nähden ei kahveilla ole mitään erotusta. Enköhän vielä lisää hiukkassen? (Lisää vielä muutamia kauhallisia.) Kas niin. Nyt saa välttää. Taikka (mieltii vähäsen) — eiköhän suora ja selvä peli sittekin olisi paras? Saatanhan minä yhtä hyvästi panna markan kahville semmoisenaan hinnan lisäystä ja siirtää tämän toisen sortin prima kahviksi, jonka hintaa voin samalla alentaa 10 pennillä. Hyvä juttu! Muista nyt Iisakki, että varastossa on enää kahdenlaista kahvia, joista toisella on hintana 2:15 ja toisella 3:75. Kolmas laji on sattumalta lopussa, taikka — no niin — pannaan häntä kanssa vähän laatikon pohjalle tiukan tarpeen varalta. Pitää aina olla valmis esiintymään rehellisenä miehenä, se on minun periaatteeni. Rehellisyys maan perii, heh heh. (Ovikelloa soitetaan. Markkanen juoksee ovelle katsomaan siinä olevasta reijästä.) Seppälän Kalle. Hm. Luulenpa, että olin hänen kanssaan liian varomaton, viime pyhänä lasin ääressä. Hän näytti alkavan aavistaa jotain. Mutta olempahan nyt sitä varovaisempi.

(Repäsee äkkiä pois valepartansa ja tukkansa ja viskaa ne ovesta toiseen huoneeseen. Riisuu päällimmäisen takkinsa ja työntää sen perässä. Menee sitte avaamaan ulko-ovea.)

Seppälän Kalle (Astuu sisään): Päivää, Risto!

Markkanen: Päivää, päivää!

Kalle: Taisin tulla pahaan aikaan. Sinulla on oikea suursiivous käynnissä, näemmä.

Markkanen: Ei haittaa. Nyt ei ole tarvis pitää liikaa kiirettä, kun ei kauppias ole marisemassa.

Kalle: Eikö hän ole kotona?

Markkanen: Se on vielä sillä Viipurin matkallaan.

Kalle: On jo tainnut olla kauvankin pois näiltä mailta?

Markkanen: Huomenna tulee viikko. Missä lie juomareisuillaan. Kulkee siellä kaikki kaupungin kapakat ja ravintolat ja tekeytyy herrojen tuttavaksi. Kyllä ne taas siltä peijaavat muutamia satoja korttipelissä. Sitte taas kun tulee kotiin ja selviää kohmelostaan, niin kyllä saa puotipoika parka senkin seitsemän potkua ja korvapuustia, ja taas korotetaan tavarain hintoja — pitää näet köyhiltä kiskoa mitä on rikkaille menettänyt. Hohhoo (huokaa pitkään) ei ole vainen kehuttavaa tämä puotipojankaan elämä. Eron tästä otankin ensi vuonna.

Kalle: Kyllä liekin parasta. Mutta mikä sitä ukkoa nyt mahtoi riivata? Joka on niin saita, ettei malta laittaa itselleen kunnan vaatteitakaan. (Markkanen silmäilee vaistomaisesti puhujaan.) En minä ole vielä ikänä kuullut, että hän olisi käynyt kaupungissa. Tavaransa on aina tuottanut Rajalan Eljaksella.

Markkanen: Kuka hänestä tiesi. Erehtyy se välistä viisaskin. Olisko sinulla ollut kauppiaille mitä asiaa?

Kalle: No ei häntä erityistä. Ilman vaan kysyin. Onkos sinulla nyt oikein hyviä sikareita?

Markkanen: Hyviä ja halpoja? Tietty se. Maistappas tuota! (Antaa hänelle sikarin.) Tuoss' on tulta. (Sytyttää.)

Kalle: Mitäs näillä olisi hintana?

Markkanen: Onhan se kauppias ottanut näistä 10 penniä kappaleelta, mutta minä nyt annan sinulle tutun vuoksi viidellätoista pennillä parin, kun et virka kellekään. Se on justinsa ostohinta. Montako otat?

Kalle: Anna nyt heitä vaikka pari tusinaa.

Markkanen (Käärii paperiin): Markka yhdeksänkymmentä penniä.

Kalle (Miettii vähän aikaa): Mutta mitenkäs — eihän se tee kuin 1 mk 80 penniä 24 kappaleelta.

Markkanen: Suussasihan on 25:des. Kauppias on käskenyt ottaa kaikki laskuun. Minusta se kyllä on turhaa ja suorastaan hävytöntä, mutta ei minun auta muuta kuin totella käskyä. Minun täytyy tehdä tarkka tili jokaisesta sikarista, kun isäntä tulee kotiin. Hän on jo ilmankin saanut minut monasti kiinni sikarien myymisestä omaan laskuuni, s.t.s. maksamattomien sauhujen vetelemisestä. Muuten olisi minun nähdäkseni parasta, että ottaisit vielä pari sikaria, niin saisit antaa kerralla sopivan rahan. Isäntä vei kaikki rahat mukanaan, eikä ole yhtään pientä kotona. Minä jo panin kääroösi 26 kappaletta. Vai olisko sinulla ehkä sopiva raha?

Kalle: Eikä ole. Tuoss' on 2 m:kaa.

(Viskaa rahan tiskille ja aikoo lähteä).

Markkanen: No mihinkäs kiire? Istutaan nyt tässä ja jutellaan, kun ukko on pitkistä ajoista poissa kintereiltä. Tässä on tuoli. Meillä on nyt ihkasan uuden mallisia kravatteja, viimeistä Pariisin muotia 1 mk 30 penniä kappale. Näytänkö?

Kalle: En minä nyt tällä kertaa ole niiden tarpeessa. Minulla on vähäsen kiire.

Markkanen: Kyllä arvaan. Hilmasi vartoo ulkona. Ota nyt edes karamelleja hänelle. Nämä sopivat parhaiten.

(Pistää kätensä laatikkoon).

Kalle: Mitäs Hilmasta! Isäntä vaan käski joutua pian takaisin. Hyvästi!

Markkanen: Hyvästi, hyvästi! (Kalle poistuu. Markkanen sulkee oven hänen jälkeensä). Niin oli kuin pelkäsinkin. Tähyteli minun rehellistä naamaani, kuin juutalainen läskipalasta. Mutta kyllä minäkin

osasin valehdella, osasin totisesti. Taisi tulla vähän liikaakin, kun en älynnyt edeltäpäin mieltä juttua valmiiksi. Mutta korjataan toiste. Paljoko minä taas voitinkaan? 25 kappaletta, 5 penniä kappaleelta, se tekee 1 mk 25 penniä. Sitte vielä 10 penniä kaupan päälle. Summa 1 mk 35 p:niä. (Aikoo sivellä partaansa.) Jassoo, puotipojalla ei olekaan partaa. Mutta kauppialla on. Alatalon iivari näkyy kävelevän tännepäin; hän tulee varmaan maksamaan velkansa korkoja, enkä minä voi uskoa semmoista asiaa puotipojan käsiin.

(Menee viereiseen huoneeseen ja palaa hetken kuluttua samassa asussa kuin hänellä oli näytelmän alussa. Kelloa soitetaan, M. avaa).

Kalle (Astuu sisään): Mitä, joko kauppias on palannut kotiin? Hyvää päivää!

Markkanen: Päivää, päivää! Tulin juuri vast'ikään.

Kalle: Miten lie, mutta minä en nähnyt pihassa mitään rattaita.

Markkanen: Missä sitte luulette minun käyneen?

Kalle: Risto kertoi kauppiaan olleen Viipurin matkalla jo lähemmäs viikon päivät.

Markkanen: Kas vaan, mitä se pojan lurjus on taas valehdellut! Viipurissa! Ja minä kun pikimältään pistäysin naapurissa.

Kalle: Kannisessa?

Markkanen: Niin juuri. Hieromassa isännän kanssa oriin kauppa.

Kalle: Minä kävin tullessani Kannisessa.

Markkanen: Ettekä nähnyt minua? Paljo mahdollista.

Kalle: Eikä isäntä kuulu olleen kotona koko päivään.

Markkanen: Senpätähden minun täytyikin palata näin pian, kun en saanut asiaani toimitetuksi. Istukaa, olkaa hyvä, pankaa tupakaksi. Kas tässä oikein hyvä sikari.

Kalle: Ei, kiitoksia, minä en tullut tänne ostoksia tekemään. Tulin vaan huomauttamaan, että äsken tuli sikarikaupassa pieni erehdys.

Markkanen: Saitteko ehkä pari liikaa? Pitäkää ne vaan, en minä ole niin kitsas.

Kalle: Ei. Puuttuu kaksi.

Markkanen: Se Risto lurjus on nyt keksinyt tämmöisen keinon kehvaltaa itselleen sikareita, kun minä rupesin häntä kovistelemaan sikarinvarkauksista ja vaatimaan tarkkaa tiliä joka sikarista. Senkin ryökäle! Minä menen paikalla käskemään häntä tänne. (Menee viereiseen huoneeseen ja huutelee oven takaa.) Risto hoi! Tule paikalla tänne! No, etkö kuule, kuhnus! (Pistää päänsä ovesta.) Risto ei näy nyt olevan sisällä. Olkaa hyvä ja varrotkaa hiukan; minä menen katsomaan, olisiko hän pihalla tai makasiinissa. Se aina lähteä touhahtaa milloin minnekin, niin että saa puolin päivin häntä huudella ennenkuin hänet tapaa jostakin tallin takaa sikari hampaissa. Voi miten paljon minulla on ollut harmia siitä pojasta!

(Poistuu.)

Kalle (Yksin): Alanpa jo hoksata, etteivät ole asiat aivan kohdallaan. Oikeastaan on minusta jo kauvan näyttänyt kuin olisi tuo ukko suuri silmänkääntäjä, mutta vasta äsken pääsin siitä jommoiseenkin varmuuteen. Miksei milloinkaan ole nähty kauppias Markkasta ja puotilais-Ristoa samalla kertaa puodissa paremmin kuin muuallakaan? Sanokoot minua Matiksi, jos eivät molemmat kunnon miehet asu saman nahkan sisällä ja jollen vielä kerran etsi sieltä molempia käsiini. Mutta millä tavalla. Puheissa ei heitä näy saavan kiinni aivan vähällä, kun kumpikin niin tarkoin tietää, mitä toinen on sanonut. Mutta jos ottaisi heidät kiinni parrasta? Risto on naamaltaan sileä kuin kuorittu muna; siis ei hänen isäntänsä komea täysiparta voi olla niin lujassa, ettei sitä saisi irti miehen kourilla. Annas kun koetan tilaisuuden sattuessa. Mitä varten hänen piti niin välttämättä lähteä hakemaan Ristoa tänne? Luuleeko se vanha kettu, että minä sill'aikaa unohtaisin koko sikarijutun? Saa nyt nähdä, löytyykö Risto.

Markkanen (Tulee sisään): Ei häntä näy, ei kuulu. Parkitkoon nyt rauhassa nahkaansa tämäniltaisen selkäsaunan varalta. Kylläpä hän tulee kun joutuu. Mutta suokaa anteeksi, minun täytyy nyt mennä kiireimmän kautta ajamaan lampaita pois pihasta; Risto on taas jättänyt portin auki. Ettekö tekin tahtoisitulla mukana, niin mentäisiin yhdellä tiellä puutarhaan katsomaan uusia marjapensaitani, jotka viime viikolla tilasin Helsingistä. Mennään tästä suoraan kamarin kautta.

Kalle (itseksensä): Hänellä on valeparta, siitä ei pääse mihinkään. (Ääneen.) Olisko kauppias hyvä ja antaisi sikarini ensin?

Markkanen: Jassoo sikarit! Olin vähällä unohtaa. Tässä on, olkaa hyvä. Vai käärinkö paperiin?

Kalle: Ei tarvitse.

Markkanen: Vieläkö muuta?

Kalle: Emmekö nyt mene ajamaan lampaita.

Markkanen (Kuuntelee): Risto kuuluu jo tulevan portaissa. Minä menen sanomaan hänelle. (Kamarista.) Risto tolvana, taas olet jättänyt pihaveräjän auki, ja lampaat sotkevat nyt siellä joka paikan. Mene kiireesti ajamaan pois!

Risto (Kamarista): Itse olette jättänyt.

Markkanen (Kamarista): Suus kiinni ja mene paikalla! (Astuu puotiin.) Siinä nyt näette minkälainen hän on. Haukkuu suut silmät täyteen, kun hänelle jotakin sanoo. Hohhoo (huokaa pitkään) ne pitää olla ne ristinsä kaikilla ihmisillä.

Kalle: Kas, nyt muistankin, että minun piti ostaa musta villahuivi emännälle. Tuossahan niitä näkyikin riippuvan montaa lajia.

(Astuu tiskin taa katselemaan huiveja ja koettelee niitä kädellään).

Markkanen (Tulee näyttämään): Jaha näitä. Nämä sopivat mainiosti.

Kalle: Ei, minä tarkoitin näitä. (Nykäsee ikäänkuin vahingossa kauppiasta parrasta, parta lähtee käteen.) Suokaa anteeksi herra kauppias, että käteni osui hämärässä väärään paikkaan. Sallitteko muuten kysyä minkä vuoksi käytätte tämmöistä leuan lisäkettä? Ja näitä harjaksia kallonne päällä.

(Tempasee kauppiiaan valetukan irti).

Markkanen: Hävytön! Lurjus! Sika! Ulos paikalla!

Kalle: Kyllä menen. Ensi työkseni pistäydyn Kannisessa kertomassa, että minä ihmeellisen sattuman kautta löysin Riston naaman herra kauppiiaan parran alta, ja sitte—

Markkanen (Ähkii): Malttakaas vähäsen!

Kalle (Katsoo kelloaan): Kyllä minun nyt jo täytyy mennä. Hyvästi sitten! Terveisiä sille vanhalle saiturille!

Markkanen (Rientää hänen luoksensa): Kuulkaa, herra Seppälä! Älkää menkö vielä! Minulla olisi vähä puhumista. No, kuinka te nyt tuolla tavalla? Minä — älkää menkö, minä maksan 5 mk — 10 mk — 20 mk — saatte 50 markkaa!

Kalle (Kääntyy takaisin): No, mitä teillä olisi puhumista?

Markkanen: Kuulkaa nyt, herra Seppälä, olkaa järkevä! Ei se sovi tuolla tavalla. Siitä tulisi suuri häväistysjuttu, suuri skandaali, ymmärrättehän, eikä siitä olisi teille mitään hyötyä, paremmin kuin muillekaan.

Kalle: Siitäkö sitte on hyötyä minulle ja muille, että te Riston kanssa täällä nyljette ja petkutatte köyhiä ihmisiä? Minun mielestäni olisi kohtuullista, että te...

Markkanen: Kyllä ymmärrän. Saatte viisikolmatta markkaa, jos olette vaiti tästä pahuksen jutusta.

Kalle: Äskenhän lupasitte viisikymmentä.

Markkanen: Ettekö lie kuullut väärin? Täss' on kuusi viitosta. Oletteko nyt tyytyväinen?

Kalle: En vielä varsin.

Markkanen: Ettekö? No, koetetaan nyt sopia muulla tavalla. Katsotaanpas. Mitä arvelette, jos antaisin teille kankaan uuteen ja oikein komeaan nuttuun? Mitä pidätte tästä mallista?

Kalle: Kyllä kelpaa. Käärikää vaan pakettiin.

Markkanen (Käärii kankaan): Saatte sen aivan polkuhinnasta, kahdella markalla metriltä. Maksulla ei

ole kiirettä.

Kalle: Vai sillä tavalla! Mutta luulenpa kuulevani jonkun tulevan portaissa. Liekkö Risto?

(Kelloa sovitetaan).

Markkanen: Kuulkaa herra Seppälä, on parasta, että käytte tänne kamariin istumaan ja tupakoimaan. Minä tulen kohta perässä ja sitte juomme hyvät harjakaiset tämän kaupan kunniaksi.

Kalle: Ei, menkää te vaan itse, jos tahdotte. Minä olen nyt toistaiseksi teidän puotipoikanne.

(Menee avaamaan. Kauppias sulkeutuu kiireesti kamariinsa).

Mikon Liisa (Astuu sisään): Hyvää huomenta!

(Kamarin ovea raotetaan).

Kalle: Huomenta huomenta! (Kättelevät.) Mitäs nyt Mikon Liisalle kuuluu?

Liisa: Mitäpä tuota on vanhalla isoja kuulumisia. Kuinkas täällä on puoti näin tyhjänä? Aikooko kauppias muuttaa pois?

Kalle: Eikö mitä? Laitettiin vaan uudet, tilavammat hyllyt ja siirrettiin liiat tavarat siksi aikaa tuonne kamariin.

(Menee tiskin taakse.)

Liisa: Tekös täällä nyt olettekin puukhollarina?

Kalle: Niinkuin näette!

Liisa: Eikös se Risto täällä ennen? Lois-Maija sanoi nähneensä hänet täällä tiskin takana vielä viime pyhänä. Minnekä hän näin kesken vuotta?

Kalle: Risto ei enää ikinä tule tämän tiskin taakse.

Liisa: Siunaa ja varjele! Eihän vaan lie hukkunut poika parka?

Kalle: Eikö mitä. Hänet on erotettu.

Liisa: Erotettu? Onko hän varastanut kauppiaalta ja viety linnaan?

Kalle: Kyllä maar hän on varastanutkin eläissään tarpeeksi, vaikk'ei isännältään, ja sentähden hän oikeastaan pois joutuikin, ei vielä linnaan kuitenkaan.

Liisa: Lie puikkinut Amerikkaan?

Kalle: Jos lie. Ainakaan häntä ei ole kukaan nähnyt sen perästä ja tuskin näkeekään.

Liisa: No, jopa kummia kuuluu. Ja te nyt olette täällä puukhollarina?

Kalle: Minähän tässä aluksi. Piti ottaa semmoinen mies, joka oli lähinnä saatavissa. Mitäs nyt olisi muorille tarpeen. Kahvia ja sokeria kai ensiksi?

Liisa: Niinpä kyllä. Punnitsee häntä nyt puolen naulaa kumpastakin.

Kalle: Meillä myydään ainoastaan kilottain.

Liisa: Kilothan ne on tähän maailman aikaan, kilot ja hehtot ja metrit ja mitä kaikkia heitä lieneekään, mutta en minä vanha ihminen ole saanut niistä tolkkua, ja naularäkninkini minä pidän niin kauvan kuin elän.

Kalle: Mutta laki kieltää myymästä muuten kuin uusien mittojen mukaan.

Liisa: Myypähän kauppiaskin miten kukin haluaa.

Kalle: Ei hänkään enää tästälähin.

Liisa: No pankaa sitte puolen kiloa kumpaakin. Välipä tuolla lie.

Kalle: Mutta sillä lailla saatte runsaasti puolta enemmän. Kilo tekee kaksi naulaa ja neljänneksen päälle.

Liisa: Punnitkaa sitte niinkuin osaatte yhtä paljo kuin puoleen naulaan menee. En minä tässä muuta osaa.

Kalle: Halvempaa vai kalliimpaa sorttia?

Liisa: Jottako kahvia?

Kalle: Niin.

Liisa: Mitäpä sillä ihan kehnolla tekee. Tietää se köyhänkin suu hyvän erottaa. Mitenkä muuten ovat hinnassa kahvit?

Kalle: Minä olen vasta äsken tullut tänne, enkä sen vuoksi vielä tunne talon hintoja. Mutta katsotaan, ehkä tässä selvitään. (Aukasee laatikoita.) Tässä on halvinta lajia, josta luulen markka viisikymmentä kilolta olevan enemmän kuin tarpeeksi. Mutta tähän halusittekin parempaa lajia. Tässä — mitä tämä on? Tähän on sekotettu yhteen kahdenlaista kahvia, halvinta ja keskinkertaista. Ne on niitä Markkasen tavallisia konsteja. Mitä tälle nyt panisimme hinnaksi? Riittääköön 1:65.

Liisa: Jos ma häntä ottaisın koetteeksi, kun on niin halpaa. (Itsekseen) Saanhan sitte kotona noukkia hyvät pavut pois. Huonommat osaan kyllä kaupitella emännälle.

Kalle (Tekee tötterön ja punnitsee): Tässä on nyt neljännes kiloa.

Liisa: Mitähän tuo maksaisi?

Kalle: 40:tä penniä.

Liisa: Vai niin paljo! Saisko sokeria kanssa?

Kalle (Punnitsee): 25 p:niä. Yhteensä 65 p:niä.

(Käärii molemmat ostokset pakettiin).

Liisa (Korjaa kiireesti paketin nyyttiinsä. Kaivaa taskustaan rievun ja päästelee sen hitaasti auki. Laskee kasan lantteja tiskille.) Tuosta saa ottaa.

Kalle (Lukee rahat): Tässä on vaan 55 penniä.

Liisa: Puuttuuko siitä sitte paljokin?

Kalle: 10 penniä.

Liisa: Ei nyt sattunut rahoja mukaan kuin nämä, kun en tiennyt, että täällä sellaiset uudet kiloräkningit... Eikö saattaisi alentaa tuon vertaa?

Kalle: Jos nyt pudottaisi 5 penniä.

Liisa: Mistä minä nyt otan 5 penniä? Antaa mennä 10 kerrassaan. Alensi se aina kauppiaskin ennen.

Kalle: Ei kannata.

Liisa (Kaivaa taskujaan ja löytää lantin): En muistanutkaan, että Kukkolan Eevastiina maksoi minulle tullessani 25 penniä sokurivelastaan. (Viskaa rahan tiskille) Tuoss' on. Tarvitaanko vielä lisää?

Kalle: Ei, tästäkin saatte 5 penniä takaisin. Tässä olisi.

Liisa (Käärii nyyttinsä huolellisesti kiinni ja solmiaa rahansa riepuun): Vai niin se Risto... Kyllä nyt on kerrottavaa kotipuolella. Hyvästi!

Kalle: Hyvästi!

(Sulkee oven Liisan jälkeen).

Markkanen (Törmää sisään): Mitä hiivatin pelejä te täällä pidätte? Myytte tavaraa alle ostohinnan! Tällä tavalta köyhdytätte minut pian puille paljaille.

Kalle: En vainenkaan alle ostohinnan. Tietäkää, että minäkin olen aikoinani seissyt enemmän kuin yhden vuoden tiskin takana ja paremmassa kaupassa kuin teidän.

Markkanen: Valehtelet!

Kalle: Kuten suvaitsette. Lähden tästä jo valehtelemaan muillekin.

Markkanen: Ei, jääkää vielä vähäksi aikaa, kunnes sovimme asiasta. Minnekä panitte minun partani ja tukkani?

Kalle (Osottaa povitaskuaan): Tuoll' ovat ja tuolla pysyvät.

Markkanen: Mutta ymmärrättehän, minä tarvitsen niitä välttämättä, muuten...

Kalle: Muuten olette Risto.

Markkanen: No, olkoon niinkin. Saatte viitosen.

Kalle: Ei vaikka 50:tä. Silloin harvoin kuin ketun saa satimeen, täytyy se pysyttää kiinni.

Markkanen: Vai rupeatte te tässä haukkumaan ihmisiä! Minä vien käräjiin.

Kalle: Mennään vaan. Ristoako aijotte käyttää vieraanamiehenä?

Markkanen: Annatteko hyvällä, vai...?

Kalle: Pahalla? Reistaillaan nyt ensin molemmillakin tavoilla.

Markkanen: Ei, olkaa nyt järkevä, her Seppälä. Katsokaas nyt! Jos te...

(Kelloa soitetaan).

Kalle: Jos te nyt taas menisitte vähäksi aikaa kamariinne. Tai miten vaan haluatte.

(Menee avaamaan. Kauppias pyörähtää kamariin ja jättää oven raollensa).

Korventaustan Taava (Tulee sisään): Hyvää päivää!

Kalle: Päivää, Päivää! Täällä on nyt kaikki näin sikin sokin, kun emme ole vielä ennättäneet järjestää tavaroita uusille hyllyille. Mutta ehkä tässä toimeen tullaan silti.

(Menee tiskin taa.)

Taava: Kuinka te uskallatte tuolla tavalla? (Kalle pistää karamellin suuhunsa.) Jos nyt kauppias äkkiä tulisi!

Kalle: Ei hätää. Kauppias on täällä. (Painaa povitaskuaan. Ottaa tiskiltä sikarin ja sytyttää.) Nähkääs, minä olen tällä haavaa täällä puukhollarina.

Taava: Puukhollarina! Olihan Risto täällä vielä tänäaamuna, sen näin omin silmin.

Kalle: Mutta nyt ei, eikä luultavasti vastakaan.

Taava: Hyvä ihme! Onko hänet pantu pois kesken päivää?

Kalle: On, tuskin puolen tuntia sitte.

Taava: No mistä syystä?

Kalle: Oli kuulemma juonut kamarissa kauppiaan kanssa ja siinä lienevät miehet vähäsen kinastelleet. Kuuluu Risto kiskaseen kauppiasta parrasta ja riuhtoneen tukasta niin että iso hiustukko oli jäänyt kouraan.

Markkanen (Oven takaa): Valehtelet!

Taava (Säpsähtäen): Ristoko se oli?

Kalle: Kauppias. (Oveen päin.) Hoida sinä vaan omia asioitasi!

(Sulkee kamarin oven).

Taava: Hyvä ihme! Sinutteletteko te kauppiasta? Jos hän nyt suuttuisi ja ajaisi teidät pois tuota kyytiä?

Kalle: Eikä aja. Risto ehkä voisi ajaa, mutta ei hänessä ole nyt siihen miestä.

Taava: No ihanhan tästä menee pää pyörälle.

Kalle (Hymähtäen): Vai niin menee? No, jätetään sitte tämä sekainen juttu. Olisko emäntä ottanut

mitä?

Taava: Tuoppiahan tässä piti lähteä katselemaan. Onko teillä minkäsorittisia?

Kalle: (Ottaa yhden hyllyltä) Sopivatko nämä posliiniset? *Taava:* Nuo ovatkin juuri paraan kokoisia. Mitä niillä olisi hintana?

Kalle: Tähän on merkitty 28 ja penniä. Se on nähtävästi ostohinta, liian alhainen muuten minun mielestäni. Saatte sen 35 pennillä.

Taava: Hyvä ihme, miten halpoja! Jos minä otan toisen vielä.

Kalle: Tässä on. (Silmäilee pohjaa.) Tämä on kai parempaa lajia, koska sille on merkitty hinnaksi 58 penniä. Mutta mitenkäs — kyllä nämä sittenkin taitavat olla samoja tuoppeja. Toiseen on vaan merkitty varmaankin epähuomiossa väärä hinta.

Taava: Johan minä ajattelin, että eihän niitä miten niin halvalla.

Kalle: Otatte siis nämä kaksi?

(Aikoo kääriä paperiin).

Taava: Enpä tiedä oikein. Mitä se tekisi parilta?

Kalle: 70 penniä.

Taava: Ei, mutta parilta?

Kalle: Johan minä sanoin että 70 penniä.

Taava: Vai niinkö päin se hinta olikin väärä. Otan toki.

Kalle: Vieläkö muuta?

Taava: Ukko käski vielä tuoda muutamia puntteja paperosseja. Panee nyt vaikka kaksi punttia. Sen pitäisi riittää hänelle moneksi kuukaudeksi.

Kalle: Armiiroako?

Taava: En minä heidän nimistänsä tiedä. Eivätkö nuo lie yhdessä hinnassa?

Kalle: Ei ollenkaan. Minä panen nyt kaksi punttia Armiiroa. (Käärii paperiin.) Mitä muuta?

Taava: Enpä taida enää muuta. Paljoko minulta nyt menee kaikista yhteensä?

Kalle: 1:30 penniä.

Taava (Kaivaa kukkarostaan setelin): Tästä saisi ottaa.

Kalle (Etsii laatikosta): 8 mk ja 70 p:niä takaisin. Tässä olisi.

Taava (Lukee rahat tarkasti ja pistää kukkaroonsa): Mutta kumma se on vaan se Riston juttu. Ettehän lie vielä ehtinyt kertoa siitä kellenkään?

Kalle: En muille kuin Mikon Liisalle. Hän läksi täältä vähä ennen kuin te tulitte.

Taava: Sillekö juoruakalle? Kas vaan! Tuli vastaan eikä virkkanut mitään koko asiasta. Kyllä se nyt juosta homsuttaa ympäri kylää ja valehtelee minkä kerkiää. Pitääpä joutua jälessä. Hyvästi!

(Menee kiireesti).

Kalle: Hyvästi!

(Sulkee oven).

Markkanen (Tulee): Kuulkaa nyt Seppälä, ei se käy laatuun, että te täällä olette koko illan ja myytte koko minun varastoni polkuhinnasta. Teidän jutuillanne en pidä yhtään väliä; ne kyllä sitte yhdessä käännämme juoruämmäin valeiksi. Sovitaan nyt ensiksikin, mistä hinnasta annatte partani ja tukkani takaisin?

Kalle: En hinnasta mistään, niin totta kuin nimeni on Kalle Aabrahaminpoika Seppälä. Mutta minulla on yksi ehdotus. Tämä puotipojan virka alkaa minua vietävästi miellyttää. Enköhän vaan jääkin tänne ensi vuodeksi tiskimieheksi? Mitä arvelet, lisakki?

Markkanen: Sinäkö puotimieheksi? Minulle? Tänne herrastelemaan kalliilla palkalla ja köyhdyttämään minut keppikerjäläiseksi! Siitä ei tule ikinä mitään.

Kalle: Siitä täytyy tulla. Muuten — kyllä tiedätte, mitä muuten seuraa. Kyllä me sovimme palkasta. En minä pyydä yhtään penniä liikaa enkä myy yhtään rusinaa alle kohtuullisen hinnan.

Markkanen: Voi päiviäni! Tässä olen pääsemättömissä. Mutta emmeköhän vielä ensin...

(Kello soi. Kauppias menee kamariinsa).

Aapeli Rutanen (Astuu sisään): Mitä riivattua sinä olet ruvennut hulluttelemaan poika? Häh? Mikon Liisa tuli meille juoksujalassa ja toimitti että kauppiaan Risto on viety raudoissa linnaan varkaudesta ja että sinä olet palkkautunut tänne puotimieheksi ensi vuodeksi. Onko se totta?

Kalle (Hämmennyksissään): Ei... ei... minulla oli vaan tarkoituksena...

Aapeli (Koputtaa kepillään lattiaan): Valehtelet poika. Korventaustan Taava tuli juuri vastaani ja kertoi, että sinä olit myynyt hänelle paperosseja ja kaksi tuoppia puolesta hinnasta. Sanoi vielä sinulta kuulleensa, että Risto oli tapellut kauppiaan kanssa totilasin ääressä ja repinyt hänen naamansa verille niin ettei kauppias ollut uskaltanut tulla näkyvillekään, vaan oli ärjynyt sinulle ovenraosta. Mitä merkillistä tämä tietää? Kenen luvalla sinä lähdet kesken vuotta pois paikastasi ja rupeat toiselle palvelukseen? Häh?

Kalle: E-en minä...

Aapeli: Vai et? Kylläpähän siitä pian selvä saadaan. Onko kauppias tuolla kamarissa?

Kalle: E-ei, ei suinkaan...

Aapeli: Minnekäs hän sieltä olisi mennyt? Taava sanoi hänen juuri vast'ikään olleen siellä.

(Aikoo mennä kamariin).

Kalle: E-ei, vartokaa nyt isäntä. Minä menen käskemään.

Aapeli: Kyllä minä käsken.

(Tarttuu lukkoon)

Kalle (Syöksyy ovelle, työntää isännän syrjään ja viskaa kiireesti valeparran kamariin. Ovi vedetään äkkiä kiinni sisäpuolelta ja kierretään reikeliin).

Aapeli: Mi-mitä peliä tämä on? (Koettaa turhaan avata ovea.) Kauppias hoi, avatkaa ovi! (Kolkuttaa.) Avatkaa ovi, sanon minä, olkoon siellä kuka hyvänsä! Avatkaa, taikka minä potkasan oven säpäleiksi!

Markkanen (Tulee varustettuna valeparralla, mutta ilman valetukkaa): Jassoo, isäntä. Hyvää päivää! Tässä olisi tuoli, olkaa hyvä!

Aapeli: Päivää! (Lyö kättä.) Terveeksi! (Istuu.) Kuulkaas kauppias! Tässä mahtaa olla jotain nurin päin.

Markkanen: Jassoo, isäntä tahtoo puhua uudesta puotimiehestäni. Niin, asia on nyt sillä tavalla, nähkääs isäntä, että minä olen aikonut pyytää tätä teidän Kallea tänne toistaiseksi apulaiseksi. Liike kasvaa vuosi vuodelta, eikä kahdella hengellä tahdo oikein olla aikaa niin suureen hommaan. Minusta on Kalle erittäin sopiva tähän toimeen. Nuori, pulska mies, ja palvelut ennenkin isonpuoleisessa liikkeessä. Tänään annoin hänen leikin päiten koetella parin ostajan kanssa.

Aapeli: Mutta miten kās — minä kuulin äsken ihmisiltä, että Risto olisi pantu pois, varkaudesta vai mistä lie ollut.

Markkanen: Kuka semmoisia kertoi?

Aapeli: Korventaustan Taava ja Mikon Liisa. Sanoivat kuulleensa tältä Kallelta.

Markkanen: Kun sinä viitsitkin, Kalle, narrata vanhoja ihmisiä! Mutta eipä siltä. Kyllä se saattoi olla tarpeenkin. Saavat nyt kerrankin nokkaansa nuo kiusottavat juoruakat. Hyvä juttu, heh heh. Sinä olet nokkela poika, Kalle, ja juuri semmoista minä tarvitsenkin. Mitä isäntä nyt arvelee asiasta?

Aapeli: Enpä tiedä. Ei taitaisi oikein passata näin kesken vuotta. Mutta eihän nyt ole enää kuin viikko köyriin. Menköön sitte vaikka Amerikkaan minun puolestani.

Markkanen: Ei tietysti ollut tarkoituskaan ennenkuin köyryn jälestä. Ilman minä vaan annoin hänen koetella, kun sanoi hyvin kerkiävänsä.

Aapeli: Mitäpäsi siinä tarvitsee minun mieltäni kysyä. Tulloon vaan minun puolestani, en minä häntä rengiksi kaipaa. Laiskanlainenhan tuo on työtä tekemään.

Markkanen: Hyvä on. Se asia olkoon siis sinänsä. Olisiko isännälle mitä tarpeen? Nyt olisi hyvä ostaa kerralla yhtä ja toista, kun on Kalle mukana kantamassa tavaroita.

Aapeli: Eipä häntä lie erityistä tarvetta. Olisin minä kuitenkin katsellut jonkun parin hevosenkenkiä.

Markkanen (Tulee nokkelasti näyttämään): Jaha hevosenkenkiä. Jääkenkiä?

Aapeli: Niin.

Markkanen: Tässä olisi prima tavaraa. Viisikolmatta penniä kappale, sehän niillä on tavallinen hinta.

Aapeli: Jos heitä ottaisi kahdelle hevoselle.

Markkanen: Jaha, kahdeksan kappaletta siis. Naulat myös?

Aapeli: Eipä taida enää olla entisiä.

Markkanen (Käärii näppärästi pakettiin): 2:75 justinsa.

Kalle: 2:60 riittää.

Markkanen: Mitä sinä taas puhut, tolvana? Sinäkö tässä hinnat määrää?

Kalle: Minä. Älkää maksako isäntä liikaa. Kuudessakymmenessä on aivan yllin kyllin tuommoisista nauloista. Eikö niistä vielä puuttunekin muutama.

Aapeli: So, so, Kalle, kuinka sinä puhut kauppiaalle tuolla tavalla? Mikä komentaja sinä tässä olet? Kyllä minä itsekin osaan tinkiä missä tarvitaan.

Markkanen: Se oli oikein, isäntä. Nenäkkäät nuoret miehet tarvitsevat aina välistä nenällensä.

Kalle: Annanko omalle nenällesi, Risto?

Markkanen: Höpise mitä höpiset! Milläs todistat?

Kalle: Tällä. (Otaa taskustaan valetukan ja heittää sen päin kauppiaan silmiä.) Katsokaas tässä, isäntä, on se valetukka, jolla hän muuttaa itsensä milloin Ristoksi, milloin kauppias Markkaseksi.

Aapeli: So, siivolla, Kalle, taikka minä otan niskastasi kiinni ja nakkaan sinut pellolle. Mitä sekasotkua sinä puhut?

Kalle: Sanoin vaan, että tuo mies tuossa on suuri lurjus, joka, saadakseen paremmin nylkeä ihmisiä, tekeytyy milloin kauppiaaksi, milloin puotipojaksi, aina sen mukaan kuin kulloinkin luulee parhaaksi, ja sitä varten...

Aapeli (Keskeyttää ärjästen): Valehtelet, roisto! Todista sanasi!

Kalle: Koetetaan. (Isännälle.) Olettehan huomannut, isäntä, että kauppias Markkasella on paljon tummempi tukka kuin se, mikä nyt töröttää tuon miehen pääläella?

Aapeli: En minä muista huomanneeni.

Markkanen: Siinä näit, lurjus. Ei valeilla pitkälle potkita. Tekisitte parhaiten, isäntä, jos oikopäätä potkisitte hänet ulos.

Kalle: Odottakaas vielä vähäsen. (Hyppää äkkiarvaamatta kauppiaan luokse ja tempaa hänen partansa irti. Ojentaa sen isännälle). Tässä nyt näette isäntä, kuka on valehtelija ja lurjus.

Markkanen (Aikoo syöksyä Kallen niskaan): Tuki nyt suusi, petturi, ryökäle, konna...!

Aapeli (Panee keppinsä väliin): Olkaa nyt siivolla kauppias, muuten saatte minun kanssani tekemistä. Näyttää kuin ei Kalle olisikaan aivan väärässä. Selittäkää asia, jos voitte, kauppias.

(Kello soi).

Markkanen: Suus kiinni, moukka!

(Aikoo mennä kamariinsa. Aapeli asettuu oven eteen.)

Aapeli: Ei, minä tahdon etisin selvän kaikesta.

(Kello soi taas).

Markkanen: Minä saan mennä milloin tahdon omaan huoneeseeni.

(Kelloa soitetaan rajusti).

Aapeli: Mene sinä Kalle avaamaan!

(Kalle menee).

Markkanen: Älä päästä ketään sisään, kuuletko!

Kalle: Päästän kun päästänkin. Ihmisten pitää saada tulla kauppapuotiin minä hetkenä tahtovat. (Avaa oven).

(Aholan Sohvi, Heikin Kaija, Kompelin Jeremiias ja muita ostajia tulee sisään. Tervehtivät. Kalle vastaa).

Sohvi: Piti oikein asian aikain käydä katsomassa, olisiko totta siinä mitä Mikon Liisa äsken jutteli kylällä. Siunaa ja varjele! Tuossahan Risto vielä onkin ilmielävänä! Ja Liisa kun kertoi, että kolme poliisia oli vienyt hänet tän'aamuna kruunun rattaille niin että paikat tärisi.

Kaija: Ja tiesi Korventaustan Taava lisäksi, että hän oli juovuspäissään mukuroinut kauppiaan puolikuoliaaksi ja siitä syystä viety Pietariin hirtettäväksi.

Markkanen: Mitäs niistä eukkohöperöjen juoruista. Tämä Kalle oli häijyyksissään virkkanut muoreille jotain sinnepäin, ja nämä heti hoilaamaan ympäri pitäjää päättömiä valeita. Mennään nyt kamariin isäntä, juttelemaan siitä asiastamme. Ole sinä Kalle taas sill'aikaa puotimiehenä.

Aapeli (Vastahakoisesti): No mennään sitte.

(Markkanen avaa oven ja työntää isännän edellään.)

Sohvi: Vai siinä se koko juttu olikin! Mutta arvaanpa että siinä sittekin on jotain takana. Risto oli kuin puusta pudonnut ja Rutasen isäntä niin äkäisen näköinen. Sanottakoon mitä hyvänsä, mutta kyllä tässä on jotain kieroä, on vissiin.

Kalle: Olisiko Sohvilla mitä asiaa?

Sohvi: Pitihän minun tuoda emännälle rihmarulla yhdellä tiellä. Mutta eipä tässä kiirettä. Ei Risto taida joutua sieltä vielä vähiin aikoihin, näyttää siltä.

Kalle: Kyllä minä annan. Minkä numeroista tarvitaan?

Sohvi: Niin rihmaako? Ka kolmenkymmenenhän sitä käskettiin. Mutta mitenkäs te...?

Kalle: Tässä olisi. 15 penniä.

Sohvi (Kaivaa taskuun): No kun nyt emäntä uneutti siinä kiireessä rahan antamatta. Se Liisa tuli kanssa semmoisella touhulla ja elämällä, että pää ihan meni sekaisin. Olisko sinulla lainata?

Kaija: Kunhan ensin maksaisit vanhatkin velkasi. 10 penniä sokerista ja 15 pippurista ja...

Sohvi (Matkien): Ja ja ja. Huuda nyt siinä kaiken maailman asiat! Se on aina tuommoinen, haukkuu toisen suut silmät täyteen kun lähimmäinen joskus pyytää auttamaan oikeassa asiassa.

Kaija: Siinä sen nyt näette. Enkö minä ole aina sitä sanonut? Juoksee nälinkuoliaana ympäri kylää kerjäämässä milloin neljänneksen kahvia, milloin palan sokeria, ja jos joskus kauniisti huomauttaa, että koeta nyt hyvä ihminen ajatella, millä maksaisit takaisin, niin sähähtää kuin kissa. Siinä sen nyt näitte.

Sohvi: Suus kiinni ja mene mökilles saamaan selkäsi Heikiltäsi! Joko se on selvinnyt viimeviikkoisesta humalastaan?

Kaija: Heikkikö? Joka on niitä parhaita työmiehiä kuin olla taitaa, eikä maistakaan kuin kerran vuodessa. Mimmoinen vaan lie sinun Eljaksesi? Tiedänpä hänestä yhtä ja toista, hänestä ja Seppälän Marista, mutta en tahdo tässä pilata lähimmäiseni hyvää mainetta.

Sohvi (Viskaa rahoja Kaijan kouraan): He! Siin' on rahasi, kitupiikki, ja vähän päällekin haukkumisen

palkasta. Ei Sohvi niin köyhä ole, ettei hänellä olisi varaakin suuta hyvittää, ei vainen olekaan. Tuoss' on rullasta. (Nakkaa lantteja tiskille.) Hyvästi!

Kalle: Hyvästi! Mitä teillä muilla olisi asiaa?

Kaija: Eipä minulla niin asiaakaan, tulin muuten vaan kuulemaan, liekkö täällä asiat niin hullusti, kuin Taava kertoi.

Kalle: Entäs teillä Jeremias?

Jeremias: Ei häntä minullakaan niin erityistä. Ilman vaan poikkesin, kun akat tuossa niin suutaan soittelivat portailla.

Kalle: Nyt kuulitte Ristolta, mitenkä asia on. Ei siinä ole sen kummempaa.

Kaija: Vartoommahan tässä vielä vähän aikaa. Jos vielä hyvinkin kuulisi Ristolta jotakin.

Kalle: Ei Risto jouda tänne tänä iltana. Hänellä on tärkeitä asioita isännän kanssa.

Kaija: Ei taida kauppias olla kotona?

Kalle: Ei. Missä lie kylässä. Taisi mennä Kanniseen.

Kaija: Täytyy sitte lähteä. Hyvästi!

Kalle: Hyvästi!

Jeremias: Minä tulen kanssa. Hyvästi!

Kalle: Hyvästi, hyvästi!

(Kaija ja Jeremias menevät. Muut ostajat poistuvat samaten sanoen kukin hyvästinsä. Kalle sulkee oven.)

Markkanen (Pistää päänsä ovesta): Joko ne menivät? Jopa näkyvät olevan tiessään. (Tulee puotiin, Aapeli perässä.) Kuules nyt, Kalle! Me olemme täällä sopineet sillä tavalla, että isäntä ostaa tämän liikkeen ja rupeaa kauppiaaksi. Sinä pääset kun pääsetkin puotipojaksi. Minä lähden tästä muille maille. Tämä on siksi kiero juttu, ettei siitä enää tule korjaamalla kalua.

Aapeli: Mutta minne sinä sitte ajot mennä? Jonnekin toiseen syrjäiseen pitäjään petkuttamaan ihmisiä niinkuin täälläkin? Ei, kyllä on parasta, että jäät tänne.

Markkanen: Mitä sinä puhut? Tännekö kauppiaaksi? Tässä pitäjässä on jo ilmankin kolme kauppiasta, joista jo yksi on liikaa. Ei, se on kerrassaan mahdotonta, sen ymmärrät itsekkin, kun oikein asiaa ajattelet.

Aapeli: En minä niin päin ajatellutkaan. Minä tarkoitin, että sinä jäisit tähän liikkeeseeni puotimieheksi. Täällä tarvitaan hyvästikin kaksi miestä tiskin takana, kun en itse kuitenkaan talon hoidon takia ehdi pitämään kaupasta niin hyvää huolta kuin sinä ennen.

Markkanen: Puotimieheksi? Minä? Kuinka sinun mieleesikään voi juohtua semmoista? Ensiksikin se olisi minulle suuri häpeä ja toiseksi...

Aapeli: Eipä minun mielestäni mikään häpeä. Sinä olet kyllä tottunut olemaan puotipoikanakin, eikä ihmisten tarvitse tietää tästä vaihdoksesta mitään. Isäntä on myynyt liikkeensä minulle ja matkustanut pois, mutta sinä olet jäänyt tänne vanhaan toimeesi. En ymmärrä, miksei se sopisi. Sinä olet jo ehtinyt rikastua aivan tarpeeksi, etkä minunkaan palveluksessani köyhdy. Minä maksan hyvän palkan.

Markkanen (Huoaten): Olkoon sitte menneeksi. Ei tässä näy muukaan keino auttavan. Voi päiviäni! Kaikkeen sitä joutuu tässä maailmassa.

Kalle: Mitäs sitte muuta kuin mennään juomaan hyvät harjakaiset tämän kaupan päälle. Eikös niin, Risto?

Markkanen: No mennään. Sehän tässä enää lie jällellä. Voi päiviäni!

(Menevät kaikkiin kamariin.)

Esirippu alas.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this

eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement

or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to

maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.